

animalia.

SEY
SUOMEN ELÄINSUOJELU

MISTÄ ELÄINSUOJELULAIN UUDISTUKSESSA ON KYSE?

Hallitusohjelmaan on kirjattu, ettei teollisuudelle ja maataloustuottajille saa määrätä sellaisia velvoitteita, jotka aiheuttavat lisäkustannuksia tälle hallituskaudelle. Lisäksi tavoitteeksi on asetettu, että eläintuotannon valvontaa ja sanktioita ”kohtuullistetaan”. Useita vuosia valmisteltua turkiseläinten oloja parantavaa asetusta ei anneta lainkaan eikä sen valmistelua enää jatketa.

On pelkona, että Suomeen laaditaan jo kirjoitushetkellään vanhentunut laki, joka mahdollisesti jopa heikentää kaikkein heikoimmassa asemassa olevien eläinten suojelun tasoa. SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ja Animalia vaativat, että uudessa eläinsuojelulaissa toteutuvat vähintään seuraavat asiat.

1. Eläinten on saatava toteuttaa lajityypillistä käyttäytymistään. Liikkumista rajoittavat parsinavetat ja emakkohäkit on kiellettävä. Samasta syystä turkistarhaus on lakkautettava kokonaan.

Eläimen hyvinvoinnille ensisijaisen tärkeää on, että se saa toteuttaa lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan. Tällaisia ovat muun muassa liikkumiseen, lepäämiseen, sosiaalisiin suhteisiin, ympäristön tutkimiseen, ruokailuun, leikkimiseen ja emojen kohdalla poikasten hoivaamiseen liittyvät tarpeet. Eläintutkimus on osoittanut, että nämä tarpeet ovat sisäsyntyisiä sekä vapauten syntyneellä eläimellä että pitkällekin jalostetulla, vankeudessa elävällä eläimellä, jonka olosuhteet eivät mahdollista luontaisen käyttäytymisen toteuttamista.

Parsinavetta on Suomen yleisin lypsylehmien pitomuoto. Siinä lehmä elää kaulastaan kytkettynä parteen, joka on pitkänomainen makuupaikka. Parteen kytkettynä elävä nauta ei pääse liikkumaan tai kääntymään, vaan se voi ainoastaan seisoa tai maata. Parressa pidettävät lypsylehmät on pääsääntöisesti päästettävä ulkoilemaan 60 päivänä kesäaikana. Jotkut tuottajat päästävät lehmiä ulos ympäri vuoden, sillä ulkoilusta on hyötyä esimerkiksi naudän sorkkaterveydelle. Nauta kestää myös kylmää. Suomen lypsylehmistä reilu puolet eli parsinavetoissa vuonna 2013.

Parteen kytkeminen rajoittaa liikkumisen lisäksi naudän mahdollisuuksia laumaeläimelle tärkeään kanssakäymiseen toisten nautojen kanssa. Parressa lehmä ei voi kunnolla puhdistaa kehoaan nuolemalla ja rapsuttamalla. Kytkeminen tekee makuulla olosta epämukavaa. Jatkuva paikallaanolo heikentää lihaskuntoa. Nautojen koko on kasvanut vuosien saatossa ja parret ovat monessa navetassa liian pieniä nykinaudoille. Huonot parsirakenteet ja liian pienet parret aiheuttavat myös vammoja lehmien utareisiin.

Kytkemisen aiheuttaman turhautumisen arvellaan myös lisäävän epänormaaleja

käyttäytymismuotoja, kuten stereotyyppistä käyttäytymistä. Se voi olla esimerkiksi pakonomaista kielen pyörittelyä.

Tanskassa ja Norjassa uusia parsinavettoja ei saa enää rakentaa. Ruotsissa uusien parsinavettojen rakentamista ei ole tuettu vuodesta 2007 lähtien.

Emakoita pidetään Suomessa tällä hetkellä kääntymisen estävissä porsimishäkeissä noin 9 viikkoa jokaisen porsimisen yhteydessä. Emakkoa pidetään tiineytyshäkissä noin 4 viikkoa tiineytyksen yhteydessä ja 4–5 viikkoa porsimishäkissä sen imettäessä poikasiaan. Näin ollen se viettää lähes puolet vuodesta tilassa, jossa se ei pysty kääntymään ja liikkumaankin vain vähän pituussuunnassa.

Emakoilla on todettu olevan voimakas sisäsyntyinen tarve rakentaa porsailleen pesä, mutta pesänrakennus ei ole mahdollista häkissä. Häkki myös estää emon ja porsaiden luonnollisen kanssakäymisen. Häkissä emakon jalkalihakset heikentyvät ja toimettomuudesta voi seurata stereotyyppistä käyttäytymistä: Häkissä pidettävillä emakoilla esiintyy esimerkiksi häkin putkien pureskelua selvästi useammin ja paljon pidempään kuin karsinassa pidettävillä emakoilla.

Tanska, Ruotsi ja Iso-Britannia ovat kieltäneet tiineytyshäkkien käytön kokonaan. Norjassa häkkien käyttö on ollut kiellettyä vuodesta 2000 alkaen. Hollannissa emakon sallittu pitoaika tiineytyshäkissä on vain neljä vuorokautta tiineytyksen jälkeen. Sveitsi on säätänyt tiineytettävien emakoiden häkissä pidon enimmäisajaksi kymmenen vuorokautta. Ruotsissa, Norjassa ja Sveitsissä häkkiporsitus on kielletty ja käytössä on vapaaporsitus.

Karsinassa emakko voi toteuttaa pesänrakennustarvettaan paremmin kuin häkissä. Porsiminen vapaana on yleensä nopeampaa ja sujuvampaa. Kun emakko on saanut rakentaa pesän ja voi hoivata porsaitaan, siitä tulee hyvä imettäjä, jonka porsaat saavat paljon ravintoa ja kasvavat. Porsasten kuolleisuudessa ei ole havaittu eroja häkki- tai vapaaporsimisen suhteen.

Turkistarhoilla kasvatettavat lajit eli punaketut, naalit, minkit ja supikoirat ovat aktiivisia petoeläimiä, joiden liikunnan ja toiminnan tarve on suuri. Turkiseläimet eivät ole lajeina kesyjä ja pelkäävät usein ihmistä. Tarhausta on harjoitettu aktiivisesti alle sata vuotta ja eläinkantoja on täydennetty pitkään luonnosta. Turkiseläimiä on jalostettu vasta muutamia vuosikymmeniä ja jalostus on keskitynyt lähinnä turkin laatuun, eläimen kokoon ja pentuetuottoon.

Tyypillinen turkiseläinhäkki ei täytä eläinten hyvinvointitarpeita. Se on virikkeetön ympäristö, josta puuttuvat mahdollisuudet riittävään liikkumiseen ja lajityypilliseen käyttäytymiseen, esimerkiksi ketuilla kaivamiseen ja minkeillä uimiseen. Supikoirilla ei ole vankeudessa mahdollisuutta nukkua talviunta ja hoitaa perheenä poikasiaan. Kaikilla turkiseläimillä esiintyy epänormaalia käyttäytymistä, kuten pelkoa, pentujen tappamista, stereotyyppistä käyttäytymistä, apatiaa sekä turkin ja raajojen puremista.

Lisätietoa:

Tuotantoeläinten olennaiset käyttäytymistarpeet – tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta <http://www.elaintieto.fi/media/33830/TEHVNK-l%C3%A4ytt%C3%A4ytymistarpeet.pdf>

Eläinten hyvinvointi Suomessa – kansallinen eläinten hyvinvointiraportti http://elaintenhyvinvointikeskus.edublogs.org/files/2012/02/EHV_raportti_valmis_16.5.2012-27hf7uk.pdf

Selvitys nautojen parressa ja pihatossa pidon hyvinvointi- ja talousvaikutuksista <http://www.elaintieto.fi/media/33974/parsi-pihatto-selvitys-24.9.pdf>

Tiineytyshäkeistä luopumisen tuotannolliset ja taloudelliset vaikutukset <http://elaintieto.fi/media/34524/Tiineytyshakkiselvitys.pdf>

Häkkiporsituksesta luopumisen tuotannolliset ja taloudelliset vaikutukset <http://elaintenhyvinvointikeskus.edublogs.org/files/2012/02/porsituselvitys-2c0ngj4.pdf>

Turkistarhaton Suomi <http://www.turkistarhatonsuomi.fi/turkistietoa>

Eviran julkaisu turkiseläimistä <http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/julkaisut/?a=view&productId=34>

2. Kivuliaat toimenpiteet ilman asianmukaista kivunlievitystä ja kivun hoitoa on kiellettävä. Näitä toimenpiteitä ovat nupoutus eli sarvenalkujen polttaminen vasikoilla ja kastrointi porsailla, lampailla ja poroilla.

Eläintuotantoon liittyy monia rutiininomaisia, mutta eläimille kipua aiheuttavia toimenpiteitä, joita ei pitäisi sallia ilman asianmukaista kivunpoistoa ja riittävän pitkäkestoista kivunhoitoa. Kipua aiheuttavien toimenpiteiden suorittamisen pitäisi olla sallittua vain, jos se on eläimen kannalta hyvin perusteltua ja vähemmän kivuliaita vaihtoehtoja ei ole.

Lähes kaikki Suomessa syntyneet karjuporsaast kastroidaan muutaman päivän ikäisinä eli niiden kivekset poistetaan leikkaamalla tai pihdein. Toimenpide suoritetaan käytännössä aina ilman tehokasta kivunlievitystä tai puudutusta. Suuret lihatalot Suomessa vaativat tuottajiltaan kipulääkkeen käyttöä kastroation yhteydessä, mutta kipulääke lievittää vain toimenpiteen jälkeistä kipua.

Kirurginen kastroatio ei ole välttämättömyys, mikäli kuluttajat oppivat syömään lihaa, jossa voi olla ns. karjunhajua. Kastroatio voidaan toteuttaa myös rokotteella eli niin sanotulla immunokastroatiolla. Ruotsi sääti puudutuksen pakolliseksi porsaiden kastroation yhteydessä vuoden 2016 alusta alkaen.

Valtaosa suomalaisista vasikoista nupoutetaan eli sarvenaiheet poltetaan, jotta vasikoille ei kasvaisi sarvia, joilla ne saattaisivat vahingoittaa toisiaan tai hoitajiaan. Toimenpide on erittäin kivulias ja aiheuttaa vasikalle kaksi kolmannen asteen palovammaa.

Edelleen suuri osa Suomessa nupoutettavista maitotilojen vasikoista jää vaille tehokasta toimenpiteen aikaista kipulääkitystä. Lähes kaikki lypsykarjatiloilta jäävät vasikat nupoutetaan. Rauhoituksessa ja puudutuksessa tehty kivuton nupoutus on sekä vasikalle että hoitajalle miellyttävämpi kokemus. Lisäksi juuri ennen nupoutusta annettu tulehduskipulääke auttaa vasikan pahimman kivun yli sitten, kun puudutteen vaikutus on lakannut.

Nupoutus ei ole välttämätön toimenpide, mikäli tuotanto-olosuhteet ovat sellaiset, että sarvellisten eläinten pitäminen on turvallista niin eläimille kuin niiden hoitajille: eläimillä on tilaa väistää toisiaan sekä ihmisiä ja eläintenhoitajilla tilaa tehdä työtä. Vaihtoehtona on myös pitää syntymänupoja rotuja.

Suomen Eläinlääkäriliitto ja Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta suosittelevat, että eläinlääkäri rauhoittaa vasikan toimenpidettä varten, sarven-aiheisiin tehdään paikallispuudutus ja vasikalle annetaan tulehduskipulääkettä. Nupoutus tulisi tulevaisuudessa tehdä vain toimenpiteen aikaisesta kivunpoistosta ja jälkikivun tehokkaasta ja riittävän pitkäkestoisesta hoidosta huolehtien. Sveitsissä nupoutus on sallittua tehdä vain rauhoitettuna.

Lisätietoa:

Nupoutusopas <http://www.vetmed.helsinki.fi/hyvinvointikeskus/dokumentit/Nupoutusopas.pdf>

Vasikoiden nupoutuskipu ja hyvinvointi -hankkeen loppuraportti https://tuhat.halvi.helsinki.fi/portal/files/25823184/vasikkahankkeen_loppuraportti.pdf

Porsaiden kastointi http://www.lihatiedotus.fi/www/fi/lihatuotanto/sika/Porsaiden_kastointi.php

3. Viranomaisille on määrättävä velvollisuus kieltää jalostus, joka aiheuttaa eläimille rakenteellisia tai muita terveysongelmia.

Moni eläin kärsii jalostuksen seurauksista. Esimerkiksi monet lyhytkuonoiset koira- ja kissarodut kärsivät hengitysvaikeuksista ja broilerit liian nopean kasvun aiheuttamista terveysongelmista. Eläinten terveyttä ja hyvinvointia heikentävään jalostukseen tulee puuttua paljon nykyistä tiukemmin. Myös sellaiset jalostusmenetelmät, jotka aiheuttavat haittaa emälle ja/tai jälkeläisille, tulee kieltää. Rotuja, joiden yksilöistä merkittävällä osalla on jokin eläimen hyvinvointia heikentävä rakenteellinen ja/tai perinnöllinen vika, ei tule ylläpitää sellaisinaan.

Tällä hetkellä eläinsuojelulaissa on kielletty ”sellainen eläinjalostus tai jalostusmenetelmien käyttäminen, josta voi aiheutua eläimelle kärsimystä taikka merkittävää haittaa eläimen terveydelle tai hyvinvoinnille”. Käytännössä kieltoa ei kuitenkaan noudateta. Haittaa aiheuttavien ominaisuuksien jalostamiseen tulisi puuttua. Tällaisia ominaisuuksia ovat esimerkiksi hengitysvaikeuksille altistava lyhytkuonoisuus, kroonista kipua aiheuttavat viat ja sairaudet, kuten luuston ja nivelten ongelmat sekä ahdas kallon rakenne, liikuntakykyä rajoittavat rakenteet, rakenteellinen ominaisuus, josta seuraa kyvyttömyys normaaliin lisääntymiseen ja synnyttämiseen, rakenteet, jotka aiheuttavat kyvyttömyyttä syödä tai juoda normaalisti, parantumattomat krooniset ihosairaudet, karvattomuus ynnä muut kärsimystä aiheuttavat ja/tai muutoin eläimen hyvinvointia heikentävät ominaisuudet. Jalostuksessa on kiinnitettävä huomiota myös eläimen luonteeseen: eläimiä, jotka ovat aggressiivisia, erittäin arkoja tai joilla on muita eläimen hyvinvointia heikentäviä tai ihmisille ja muille eläimille vaarallisia luonteenpiirteitä, ei tule käyttää jalostukseen.

Broilerit ovat äärimmilleen jalostettuja kananpoikasia, joiden tehtävä on 36-kertaistaa painonsa elinaikanaan. Kiiwas kasvutahti on tehnyt broilereista herkkiä eläimiä, joiden sydän ja jalat eivät aina kestä viiden viikon mittaista elämää. Jalostus ja emottomuus johtavat siihen, että moni broileriuntuvikko ei opi hakemaan ruokaa ja vettä, jolloin poikanen näännyy ja kuivuu. Tämä ns. non-starter syndrome on untuvikkojen yleisin kuolinsyy. Jalostuksesta aiheutuu myös

eriasteisia sääriluun kasvuhäiriöitä, jotka aiheuttavat kipua, kärsimystä, jalan vääntymistä, taittumista ja sijoiltaanmenoa. Sydänsairauksista yleisimpiä ovat jalostukseen ja nopeaan kasvuun liittyvät äkillinen sydänkuolema ja sydämen vajaatoiminta, joka aiheuttaa vesipöhön. Lisäksi broilerit ovat erittäin herkkiä huonolle hygienialle, bakteereille ja lämpötilan muutoksille.

Lisätietoja:

Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan lausunto jalostuksesta <http://www.kennelliitto.fi/uutiset/seura-ja-harrastuseläinten-hyvinvoinnin-neuvottelukunnan-lausunto-jalostuksesta>
Kana nimeltä Ross 508 <http://beta.yle.fi/ross508/>

4. Eläintuotantotiloilla ja teurastamoilla on otettava käyttöön kansalaisille avoin, säännöllinen ja tehokas valvonta.

Eläintuotantotiloilla ja teurastamoissa on toistuvasti paljastunut vakavia laiminlyöntejä. Teurastamoissa on käytössä niin sanottu omavalvontajärjestelmä, jossa teurastamot valvovat itse itseään ja ovat vastuussa siitä, että niissä noudatetaan eläinsuojelulainsäädäntöä. Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran tehtävä on valvoa, että omavalvonta toimii. Syksyllä 2015 julkaistuissa salaa kuvatuissa videoissa paljastui teurastamoissa ja sikatiloilla huolestuttavia laiminlyöntejä eläinten kohtelussa.

Kaikilla eläintuotantotiloilla on otettava käyttöön säännöllinen viranomaisvalvonta. Viranomaisille on taattava riittävät keinot puuttua havaittuihin laiminlyönteihin. Viranomaisten raporttien tai niiden tiivistelmien tulee olla kansalaisten avoimesti ja helposti luettavissa. Tällä myös varmistetaan viranomais toiminnan läpinäkyvyys.

Jotkut lihatalot ovat luvanneet edistää vapaaehtoisen videovalvonnan käyttöönottoa teurastamoissa. Eläinten hyvinvointia ei kuitenkaan voi jättää vapaaehtoisten järjestelmien varaan, vaan kaikissa teurastamoissa ja eläintuotantotiloilla, joissa eläinmäärät ovat merkittäviä, on lakiin kirjattava velvollisuus ottaa käyttöön videovalvonta tai sitä vastaava tallentava valvontamuoto, jota eläinsuojeluviranomaiset voivat tarkastella satunnaisotannoin.

Uusi eläinsuojelulaki tulee olemaan käytössä noin seuraavat 20 vuotta. Lainsäädäntöön tulee sisällyttää mahdollisuus ottaa käyttöön videovalvonta tai muu vastaava uusi tekniikka tuona aikana. Etävalvonnalla on mahdollista vähentää valvonnasta aiheutuvia kokonaiskustannuksia.

5. Koirien ja kissojen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti tulee säätää pakolliseksi.

Seura- ja harrastuseläinten kasvatukseen liittyy monia vakavia ongelmia, kuten pentutehtailua, eläinten salakuljetusta ja eläinten hylkäämistä. Pakollinen

tunnistusmerkintä ja rekisteröinti vähentäisivät näitä ongelmia, sillä ne auttavat eläimen taustan ja omistajan jäljittämässä. Ne auttavat myös vakavien tarttuvien tautien torjunnassa sekä perinnöllisten sairauksien seurannassa, kun eläinten liikuminen ja tausta on mahdollista selvittää.

Löytöeläinten kohdalla saadaan aikaan myös taloudellisia säästöjä kunnissa, kun eläimen omistaja löytyy rekisteriin merkityn tunnistetiedon avulla.

Seura- ja harrastuseläimistä ainakin kissojen ja koirien tunnustusmerkintä ja rekisteröinti on säädettävä pakolliseksi. Muiden eläinten kohdalla pakollisen tunnustusmerkinnän ja rekisteröinnin tarve tulee selvittää. Eläimille tulee luoda valtakunnallinen rekisteritietokanta, johon kaikki tunnustusmerkityt eläimet tulee liittää. Tämän rekisterin tulee olla yhteensopiva kaikissa EU-maissa. Tunnustusmerkintä on tehtävä mikrosirulla tai muulla eläimelle haitattomalla merkintätavalla.

Lisätietoja:

Selvitys koirien ja kissojen pakollisesta tunnustusmerkinnästä ja rekisteröinnistä http://elaintieto.fi/media/36055/merkint%C3%A4_rekisteriselvitys_200315.pdf

6. Luonnonvaraisten eläinten käyttö sirkuksissa ja delfinaarioissa on kiellettävä.

Luonnonvaraisten eläinten käyttö sirkuksissa on kielletty yhä useammassa maassa. Suomessa saa käyttää sirkuksissa luonnonvaraisista eläimistä ainoastaan merileijonia, mutta tästäkin poikkeuksesta tulisi luopua. Suurin osa villieläinten viihdekäytöstä aiheuttaa niille tavalla tai toisella kärsimystä – joko suoranaisena fyysisenä kärsimyksenä tai ahtaiden tilojen, puutteellisen hoidon ja jatkuvan hälinän aiheuttamana psyykkisenä pahoinvointina.

Esimerkiksi vankeudessa elävät delfinit kärsivät monin eri tavoin. Virikkeetön ja ahdas betoniallas ei voi tarjota kelvollisia elinolosuhteita älykkäille eläimille, jotka luonnossa uivat jopa yli 150 kilometriä päivässä. Betonialtaissa kaikuluotausäänet vääristyvät ja tarkkakuuloiset eläimet kärsivät meluhaitoista. Vangituilla delfineillä, kuten myös muilla vankeudessa elävillä villieläimillä, esiintyy usein stereotyyppistä käyttäytymistä. Delfinaarioissa elävät delfinit lisääntyvät harvoin menestyksekkäästi: Särkänniemessä syntyneistä kuudestatoista poikasesta vain kaksi on jäänyt henkiin.

Suomen ainoa delfinaario Särkänniemessä on päätetty sulkea ja delfinit siirtää muualle vuoden 2016 aikana. Eläinsuojelulakiin on silti kirjattava, ettei uusia delfinaarioita saa perustaa Suomeen eikä maahan saa tuoda eläviä delfinejä. Vastoin toisinaan esitettävää käsitystä, delfinien maahantuontia Suomeen ei ole kielletty, vaan maa- ja metsätalousministeri Kalevi Hemilä vastasi delfinaarioita koskevaan kirjalliseen kysymykseen vuonna 1999, että luonnosta pyydystettyjen delfinien tuomiseen suhtaudutaan kielteisesti. Tästä ei kuitenkaan ole milloinkaan säädetty asetusta.